

Missiv

Datum

2018-04-24

Handläggare

Linda Lingsten

Enheten för Havsplanering

Linda.Lingsten@havochvatten.se

Dnr

3051-14

Datum

2018-04-24

Mottagare

Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se

kopia till Tillväxtverket

josefine.majewski@tillvaxtverket.se

Återrapportering Regional Tillväxt: Genomförda insatser inom regional tillväxt kopplat till långsiktig strategi för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2014–2020

Havs- och vattenmyndigheten ska i enlighet med regleringsbrevet för budgetåret 2018 redovisa genomförda insatser inom regional tillväxt kopplat till långsiktig strategi för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2014–2020. Redovisningen ska ske enligt anvisningar från Tillväxtverket och redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) med kopia till Tillväxtverket senast den 27 april 2018.

Havs- och vattenmyndigheten lämnar bifogad rapportering av uppdraget.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Linda Lingsten. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit avdelningschefen Björn Sjöberg, enhetschefen Thomas Johansson och handläggaren Ellinor Söderström.

Jakob Granit

Linda Lingsten

Bilagor:

Genomförda insatser inom regional tillväxt kopplat till långsiktig strategi för Havs- och vattenmyndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2014–2020

Kopia till:

Tillväxtverket

Genomförda insatser inom regional tillväxt kopplat till långsiktig strategi för Havs- och vattenmyndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2014–2020

SAMMANFATTNING.....	4
MYNDIGHETENS ANSVARSOMRÅDEN	6
ANPASSNING AV VERKSAMHETEN.....	11
SAMVERKAN.....	15
UPPFÖLJNING: LÅNGSIKTIG STRATEGI	20

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har sedan 2015 haft en långsiktig strategi för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Myndigheten arbetar med flera av de samhällsutmaningar som lyfts fram i den nationella strategin för regional tillväxt. En viktig utgångspunkt för hållbar regional tillväxt är väl fungerande vattenrelaterade ekosystem. I vår instruktion står att vi ska arbeta med bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskeresurserna.

Vi är en förvaltningsmyndighet som verkar genom kunskapsbaserad och koordinerad förvaltning från källa till hav och genomför delar av miljöpolitiken. Vi verkar för att det generationsmål och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt kan nås. Vi har särskilt ansvar för målen: ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, och hav i balans samt levande kust och skärgård.

I vår verksamhetsstrategi lyfts agenda 2030 som en viktig pelare i myndighetens verksamhet. Vi beaktar särskilt mål 6 om rent vatten och sanitet, mål 14 om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna genom hållbart fiske samt mål 15 om hållbara ekosystem och biologisk mångfald. Agenda 2030 mål om förnyelsebar energi, hållbara städer och jämställdhet visar tydligt vikten av väl förvaltade vatten och havsresurserna för en hållbar tillväxt.

Sett till prioriteringarna i den nationella strategin för regional tillväxt genomför vi framförallt insatser inom prioriteringarna

- Attraktiva miljöer
- Internationellt och gränsöverskridande samarbeten
- Innovation, företagande och entreprenörskap.

Vår verksamhet ger ett stort bidrag till skapandet av attraktiva miljöer med insatser och åtgärder inom klimat, miljö, energi och fysisk planering både på land och till havs. Ett nyligen redovisat regeringsuppdrag att följa upp den nationella maritima strategin har också bidragit till att få bättre förståelse för hur verksamheten kan bidra till innovationer och näringslivs-utveckling och har stärkt myndigheten i dess arbete med de statliga havsplanerna som kopplar tydligt till regionala tillväxtfrågor inom den blå ekonomin.

Myndigheten har i stort arbetat i enlighet med den strategi för det regionala tillväxtarbetet som togs fram 2014. Vi har direkt och indirekt involverat regionalt utvecklingsansvariga som en intressent av många. Vi har en väletablerad och fungerande kontakt med länsstyrelserna för att fånga de regionala frågor som är av relevans för våra verksamhetsområden som är nära kopplad till natur- och kulturförvaltning. Detta ser vi även fortsättningsvis som en effektiv kontaktväg.

Vatten, havs och fiskförvaltning är i flera fall gränsöverskridande och det bilaterala samarbete med våra grannländer Finland och Norge är gott och under utveckling liksom arbetet inom regionala konventioner som samordnar länderna för Östersjön och Nordsjön med stark koppling till EUs tillväxtagenda bland annat formulerad i EUs Östersjöstrategi med fokus på rena hav, samarbete och tillväxt.

Vi avser att revidera myndighetens strategi för de regionala tillväxtfrågorna. Ytterligare anpassa den till gällande lagstiftning och ta ett bredare grepp i lagstiftningens 4§ om att integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i våra insatser. Vi har flera aktuella frågor och kommande lagstiftning om bland annat vattenmiljö och vattenkraft betonar vikten av ett integrerat synsätt såsom även för utvecklingen av en levande kust och skärgård där fisket spelar en viktig roll för regionerna. Den uppdaterade strategin ska även ta höjd för digitaliseringens möjligheter till ett effektivt och innovativt samhällsbyggande.

Revideringen ger oss även möjlighet att tydliggöra vår roll i det regionala tillväxtarbetet relaterat till våra olika verksamhetsområden och stödssystem samt inom blå tillväxt. Den nationella maritima strategin uppmuntrar till hållbar utveckling av de maritima näringarna, här finns utvecklingsbehov gällande definition av blå tillväxt och relationen till det regionala tillväxtarbetet. Vi har påbörjat en dialog med Tillväxtverket om att gemensamt initiera ett arbete att definiera blå tillväxt och innovation i relation till näringslivsutveckling och regional tillväxt.

Myndighetens ansvarsområden

1. Vilken/vilka samhällsutmaningar i den nationella strategin tar myndighetens verksamhet sin utgångspunkt i?

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med flera av de samhällsutmaningar som lyfts fram i den nationella strategin för regional tillväxt 2015-2020. Särskilt gäller det utmaningar relaterade till klimat, miljö och energi. Vi genomför delar av miljöpolitiken och ska verka för att det generationsmål och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt kan nås. Exempelvis arbetar vi med att stärka biologisk mångfald som är en förutsättning för de ekosystemtjänster människan behöver. Ett annat exempel är utveckling av fiskförvaltningen så att yrkesfisket bedrivs resurseffektivt och miljömässigt hållbart.

I HaV:s verksamhetsstrategi 2018-2020 lyfts även agenda 2030 som en viktig pelare att beakta i myndighetens verksamhet. Därmed inkluderas samhällsutmaningen globalisering som en utgångspunkt i verksamheten. Myndighetens internationella utvecklingsarbete fokuserar främst på genomförandet av tre mål. De är mål 6 och 14, som har fokus på vatten- respektive havsfrågor, och mål 15. Sistnämnda handlar om att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem och hejda förlusten av biologisk mångfald. Vi har identifierat två teman som kommer att genomsyra det internationella utvecklingsarbetet. De är "källa till hav" och "hållbar havsförvaltning".

Havs- och vattenmyndighetens uppdrag när det gäller att bidra till regional tillväxt anges i förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete och innebär bland annat att vi ska verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås och i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar. Insatser som bidrar till att uppnå målen i de regionala utvecklingsprogrammen och till det regionala tillväxtarbetet i övrigt ska beaktas i vår verksamhetsplanering. Vår medverkan i det regionala tillväxtarbetet ska grundas på prioriteringarna i den nationella strategin för regional tillväxt samt att medverkan i tillväxtarbetet ska ske i samverkan med den länsstyrelse eller det organ som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet.

En viktig utgångspunkt för oss är att hållbar regional tillväxt förutsätter väl fungerande ekosystem. I vår instruktion står att vi ska arbeta med bevarande, restaurering och hållbar användning av sjöar, hav och vattendrag. Vi bidrar till att skapa förutsättningar för regional tillväxt genom att främja tillgången på ekosystemtjänster relaterade till de havs- och vattenmiljöer som myndigheten förvaltar. Främjandet gör vi bland annat med hjälp av det åtgärdsarbete som vi ansvarar för via havs- och vattenförvaltning, genom att i bred dialog planera våra havsområden, bidra med samfinansiering av projekt för utveckling och bistå med och kommunicera goda exempel, statistik och kunskapsunderlag.

Havsmiljöförordningen avser förvaltningen av kvaliteten på havsmiljön och syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön. Förordningen ingår i den strategi för en ekosystembaserad förvaltning och ett hållbart nyttjande av havsmiljön som avses i EU-direktiv om havsmiljöpolitiken¹. EUs medlemsländer har enats om att skapa en likartad förvaltning av sina vatten genom ramdirektivet för vatten. EUs ramdirektiv för vatten syftar till att vi ska uppnå en långsiktigt hållbar förvaltning av våra vattenresurser. Alla sjöar, vattendrag, kustvatten samt grundvatten omfattas. Även fiskförvaltningen bidrar till att ekosystemtjänster i, och i anslutning till, hav, sjöar och vattendrag ger förutsättningar för ett rikt och hållbart friluftsliv.

Genom havsplanering planerar vi användningen av havet för en hållbar utveckling med det ansvar som vi fått från regeringen via havsplaneringsförordningen. Havsplanerna stöder tillväxt och sysselsättning, bidrar till miljön, länkar ihop planering av hav och land, stimulerar exploatering med hänsyn till djur och ekosystem. Eftersom vi är många som ska samsas om havet så hjälper havsplaner till med att skapa förutsättningar för användning av havets resurser och yta, samtidigt som de hjälper till med att bevara dessa resurser för framtiden.

HaV bidrar även med samfinansiering till projekt som skapar både stärkta ekosystemtjänster och regional tillväxt i olika perspektiv. HaV finansierar exempelvis lokala projekt, så som LOVA och KOMPIS. KOMPIS-bidraget stödjer kommuner i att ta fram underlag för sin kustzonsplanering. LOVA-bidraget stödjer lokala vattenvårdsprojekt för bättre havs- och vattenmiljö. HaV är även medfinansierare i EU-finansierade projekt, som kopplar till Östersjöstrategin, Helcoms Baltic Sea Action Plan och Ospar. Myndigheten deltar även i referensgrupper och kommittéer som berör Östersjöstrategin, och Interregprogrammet BSR och Havs- och fiskerifonden, EHFF.

I övrigt har myndigheten en roll i att bistå med och kommunicera goda exempel, statistik och kunskapsunderlag.

2. Vilken prioritering i nationella strategin arbetar myndigheten främst inom?

Sett till prioriteringarna i den nationella strategin genomför Havs- och vattenmyndigheten framförallt insatser inom tre prioriteringar, med nedanstående rangordning.

- Attraktiva miljöer
- Internationellt och gränsöverskridande samarbeten
- Innovation, företagande och entreprenörskap

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2008/56/EG. av den 17 juni 2008. om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område

Den 28 augusti 2015 presenterade regeringen en svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö. Strategin utgör ett inriktningsdokument för arbetet med att utveckla de maritima näringarna och bygger på tre likställda perspektiv: hav i balans, konkurrenskraftiga maritima näringar och attraktiva kustområden. Den maritima strategin omfattar och integrerar politik på samma sätt som den regionala utvecklingsstrategin och tar avstamp i det som har med marina och maritima näringar, resurser och förutsättningar att göra.

Under 2016 fick Havs- och vattenmyndigheten ett regeringsuppdrag att ta fram en modell för att följa upp den maritima strategin, detta i samverkan med berörda myndigheter och med avsikten att presentera en uppföljning som tar hänsyn till de tre hållbarhetsdimensionerna av ekonomi, miljö och social hållbarhet. Arbetet med regeringsuppdraget och den maritima strategins inriktning har gett oss en bredare bild om hur våra olika verksamhetsområden bidrar till regional tillväxt och har stärkt myndigheten i dess arbete med de statliga havsplanerna som kopplar tydligt till regionala tillväxtfrågor inom den blå ekonomin

Attraktiva miljöer

I den nationella strategin noteras att skapandet av attraktiva regioner som människor oavsett kön, ålder och bakgrund vill vistas, verka och växa i kräver en helhetssyn och sektorssamordning. Att det finns ett behov av att förbättra samordningen av olika insatser och åtgärder. HaV:s verksamhet ger ett stort bidrag till skapandet av attraktiva miljöer med insatser och åtgärder inom klimat, miljö, energi och fysisk planering.

Förvaltningen för att uppnå god havs- och vattenmiljökvalitet utgår från riksdagens miljökvalitetsmål och den nationella lagstiftningen. Verksamheten bidrar till att skapa förutsättningar för regional tillväxt genom en förbättrad miljö och därmed främja tillgången på ekosystemtjänster som möjliggör till exempel rent vatten, hälsosam mat, skydd mot översvämning och torka, samt ger underlag för tjänster inom turism- och upplevelsesektorn.

I utarbetandet av havsplaner är hållbar utveckling och regional tillväxt viktiga fokusområden. Ekosystemen sätter ramarna för planeringen. Havsplaneringsprocessen är flerårig och sammanfaller väl med tidsperioden för vår strategi, dvs. fram till 2020. Senast den sista mars 2021 ska det enligt EU:s havsplaneringsdirektiv finnas sektorsövergripande havsplaner på plats i de EU-länder som omfattas av direktivet.

Mer detaljerat vill vi beskriva att inom arbetet med akvatiskt områdesskydd är tillgänglighetsfrågorna centrala. Endast en liten del av friluftsliv och turism sker i skyddade områden. Nätverket av skyddade områden i akvatisk miljö behöver därför utvecklas eftersom det anses gynna turism och rörligt friluftsliv i Sverige. Områdesskyddet ska bland annat långsiktigt trygga att medborgarna i allmänhet har tillgång till ostörda och obrutna vattenområden. Vårt ansvar är

att tillsammans med Naturvårdsverket vägleda länsstyrelserna så att områdesskyddet bidrar till att utvecklingen av turism och besök sker på ett sådant sätt att det gynnar miljö kvalitetsmålen och en hållbar och väl utvecklad natur- och kulturturism.

Myndigheten har sedan 2012 en strategi för arbetet med att stärka friluftslivet. Ett av skälen till att utveckla naturturismen och att arbeta med tillgänglighetsfrågor är också att öka förståelsen för och därmed också det allmänna intresset för våra skyddade områden och att dessa bör ses som en tillgång när de väl är inrättade. Genom samråd med länsstyrelserna inför inrättande av områdesskydd har vi möjlighet att vägleda länsstyrelserna i arbetet med områdesskyddet rörande tillgänglighetsfrågor och allmänhetens tillträde till och kanalisering inom skyddade områden till exempel utformning och lokalisering av bryggor och badplatser och möjligheter till fiske.

HaV genomför även ett flertal aktiviteter för att stimulera friluftsliv och natur- och kulturturism. Vi har kartlagt värdet av dessa tjänster i havsmiljön under 2017. Vi informerar också om allemansrätten, tar tillsammans med Naturvårdsverket fram flera vägledningar för t.ex. Naturum och förvaltning av skyddade områden samt vägleder och utarbetar förslag till ändamålsenliga fiskeregleringar i skyddade områden.

HaV har också stöttat lokala vattenvårdsprojekt, där ett flertal projekt har skapat arbetstillfällen, främjat turismen och konkurrenskraften samt höjt den allmänna miljömedvetenheten och kunskapen om vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra miljön i hav och vatten. Inom Havs- och vattenförvaltningen fördelar myndigheten medel till länsstyrelsen för olika åtgärder som bidrar till bättre miljö. Detta leder i sin tur till attraktiva livsmiljöer. Under 2017 fördelade myndigheten 320 miljoner till länsstyrelsen för arbete med vattenförvaltning, fiskevård, kalkning, LOVA och åtgärdsprogram för hotade arter. Detta bidrar till regional tillväxt genom bättre miljö och sysselsättning.

Internationellt och gränsöverskridande samarbeten

Under de senaste åren har HaV utvecklat arbetet kring medfinansiering av EU-finansierade projekt. Vi deltar i referensgrupper och kommittéer som berör Östersjöstrategin, till exempel Interreg-programmet BSR och Havs- och fiskerifonden. Arbetet har gett oss möjlighet att ge underlag och argument för att kunna finansiera de projekt som förstärker vårt miljöarbete. Detta har bland annat resulterat i att vi medfinansierar ett flertal Interreg-projekt inom de olika Interreg-programmen.

Vi stödjer och medfinansierar som ett exempel ett projekt som syftar till att skapa ekologisk-, ekonomisk- och social hållbar utveckling, inom fisketurismen i Östersjöregionen. Projektet ska stärka populationerna av havsöring, utveckla en hållbar förvaltning av fiskeresursen och skapa långsiktigt hållbara företag

inom fisketurismnäringen i Östersjöns kustområden. Totalt har vi delaktighet igenom medfinansiering, stöd och uppföljning med cirka 20 Interregprojekt inom olika program, där samtliga kan anses bidra till regional utveckling.

På regional nivå stöder havs- och vattenmiljöanslaget genomförandet av EU:s Östersjöstrategi, Helcoms Baltic Sea Action Plan och Ospars arbete i Nordsjön. På global nivå bidrar aktiviteter finansierade genom anslaget till att uppnå Sveriges åtaganden inom FN:s hållbarhetsmål.

I enlighet med havsplaneringsförordningen har HaV på olika sätt verkat för samarbete med grannländer och samordning med de grannländer som också är EU-länder. HaV är till exempel aktiv i Helcoms och Vasabs gemensamma arbetsgrupp för havsplanering i Östersjön. HaV deltar också i EU-kommissionens expertgrupp för havsplanering.

Innovation, företagande och entreprenörskap

Myndigheten deltar i genomförandet av Europeiska havs- och fiskeriprogrammet. Vi har en administrativ roll som beslutande om stöd inom åtgärdsområdet datainsamling. Denna åtgärd syftar till att förbättra kunskap om den biologiska resursen och nyttjandet av resursen sett till såväl det yrkesmässiga fisket som fritidsfisket. Stöd beviljas även för att samla in ekonomiska och sociala variabler för yrkesfisket, vattenbruket och beredningsindustrin.

Datainsamlingen ligger till grund för vetenskaplig rådgivning och för samhällsekonomisk bedömning av olika förvaltningsbeslut. Inom programmet är Havs- och vattenmyndigheten också stödmottagare bland annat inom Åtgärdsområdet kontroll och tillsyn. Här är syftet att genom ändamålsenlig kontroll skapa en god regelbundenhet. Vi har svarat för nationell medfinansiering av olika åtgärder inom programmet, framför allt insatser som har en koppling till vårt verksamhetsområde.

Under 2017 utvecklades en e-tjänst, *Fiskerätt*, för ansökan av tillfälliga överlåtelser av individuella fiskerättigheter och fiskemöjligheter under året. Syftet med e-tjänsten är att underlätta genomförandet av landnings-skyldigheten. Genom att snabbt och enkelt se sitt saldo och ansöka om att överlåta fiskemöjligheter under året ska en yrkesfiskare lättare kunna matcha sina fiskemöjligheter med sina faktiska fångster.

Myndigheten har även deltagit i Landsbygdsnätverket. Ett av projekten inom nätverket har syftat till att skapa en plattform för diskussion mellan, myndigheter, småskaligt kustnära fiske och ett mer storskaligt fiske som bedriver fiske på individuella kvoter. Under våren 2018 kommer arbetet att redovisas till Havs- och vattenmyndigheten och målsättningen har varit att kunna lämna ett gemensamt förslag kring hur stora kvantiteter som ska avsättas för det småskaliga kustnära fisket, vilket är en mycket viktig fråga för flera regioner.

På uppdrag av regeringen har myndigheten delat ut 32 miljoner kronor för att finansiera projekt som syftar till att utveckla teknik för att rena avloppsvatten från läkemedelsrester och miljöfarliga ämnen. För att främja utvecklingen av avloppsreningsverk har Havs- och vattenmyndigheten delat ut medel till åtta projekt. Projekten omfattar mindre och större reningsverk och olika behandlingstekniker som ozon och aktivt kol.

Havs- och vattenmyndighetens uppgift är att ge vägledning till länsstyrelser och kommuner när det kommer till små avlopp. I Sverige finns det ungefär 691 000 små avloppsanläggningar som har vattentoalett ansluten, men inte är kopplade till kommunala reningsverk. Avloppsanläggningar som inte uppfyller dagens efterfrågade nivå påverkar ekosystem negativt och kan bidra till mindre attraktiva livsmiljöer och andra effekter därtill.

Regeringen har under 2014 – 2018 avsatt medel för att utveckla selektivt och skonsamt fiske. HaV har gett SLU, Institutionen för akvatiska resurser, i uppdrag att samla in intresseanmälningar och förslag från näringen på olika projekt för att främja selektivt fiske och oönskad fångst. Tidigare år har satsningar bland annat gjorts inom demersalt² fiske i Östersjön och Västerhavet. Några projekt har även avsett pelagiskt fiske. Flera projekt har avsett utveckling av räk- och kräfttrålar. Det är i blandfisket i Västerhavet som vi bedömer att vi har ett fortsatt stort behov av att utveckla selektiva redskap och det kommer att vara ett prioriterat område för projekt framöver.

Övergödning påverkar ekosystemen i våra hav och vattendrag på ett negativt sätt. Genom att minska näringsbelastningen från mänskliga aktiviteter kan vi på sikt minska problemen. Vattenförvaltning (EU:s ramdirektiv för vatten) ger verktyg för att minska övergödningsproblematiken i sjöar och vattendrag. Bland annat sätts miljö kvalitetsnormer och var 6:e år tas ett åtgärdsprogram fram. HaV är vägledande i detta arbete och vattenmyndigheterna är genomförare. HaV arbetar också inom ramarna för Helcom där uppsatta mål finns för minskad näringstillförsel till Östersjön i Baltic Sea Action Plan. För att nå detta krävs framför allt åtgärder på land. Också inom Ospar finns en överenskommelse om minskning av näringsbelastningen.

HaV är med i myndighetsgruppen Team Sweden Smart Cities som initierats av UD. Myndigheten har även aktivt studerat det nationella innovationssystemet för att identifiera hur mer blå innovation kan främjas.

Anpassning av verksamheten

3. Har och i så fall hur har de regionala utvecklingsstrategierna tillämpats i er verksamhet? Alla län eller några? Vilka?

² Bottenfiske

Vi har inte i vårt arbete gällande havs- och vattenförvaltning direkt relaterat till de regionala utvecklingsstrategierna.

Men vi kan notera att vi i detta arbete har lyft fram åtgärder där Boverket i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten ska ta fram en vägledning för kommunal havs- och kustzonsplanering. Det finns behov av att se havet ur ett helhetsperspektiv och samordna nationell havsplanering med den kommunala enligt plan- och bygglagen (PBL), särskilt i kustzonen, för att tillse att planeringen bidrar till att miljö kvalitetsnormer för havsmiljön ska kunna följas. Vägledning kan också bidra till ökade kommunala aktiviteter rörande kommunal havs- och kustzonsplanering.

I Region Skånes och Region Blekinges regionala utvecklingsplaner kan vi se att de har lyft frågor om planering i kust och hav. Generellt i alla RUSar lyfts miljöaspekterna som viktiga för deras regionala utveckling, bland annat för att kunna säkerställa biologisk mångfald och utveckling av ekosystemtjänster.

En utvecklad samverkan och dialog mellan Havs- och vattenmyndigheten och de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna kan bidra till viktiga synergier i miljö- och tillväxtarbetet. De regionala utvecklingsstrategierna skapar miljönytta genom att bidra till en miljödriven tillväxt. Havs- och vattenmyndigheten kan bidra med ett nationellt perspektiv och genom detta verka för samordning inom och mellan regioner.

Mål och prioriteringar i de regionala utvecklingsstrategierna (RUS) kommer tydligast till uttryck i Havs- och vattenmyndighetens arbete med havsplanering. Regionala mål och prioriteringar ingår i den samlade målbild och analys som ligger till grund för de särskilda planeringsmål som Havs- och vattenmyndigheten har för havsplaneringen. Insamlingen av regionala mål och prioriteringar har framförallt inhämtats direkt eller indirekt via länsstyrelsen i den dialogprocess som havsplaneringen har genomförts med.

RUS:arna, som dokument, har tyvärr inte använts som något löpande underlag för HaV:s beslut och har därmed inte haft stort genomslag i arbetet. Detta beror till stor utsträckning på att de sakfrågor, så som frågor rörande havet, inte har adresserats till någon större utsträckning i de olika RUS:arna. Det finns vissa undantag, där till exempel "blå översiktsplanering" av kust och hav har tagits upp i några utav RUS:arna. I arbetet med havsplanerna finns en löpande dialog med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna, och sedermera de RUS:ar som tar upp planering av kommunernas kustzon.

Genom en utvecklad kustzonsplanering kan regionala mål och prioriteringar få bättre genomslag i frågor som rör kusten och territorialhavet. Planeringen tydliggör såväl möjligheter som hinder i fråga om miljö och tillväxt.

En viktig del i den maritima strategin handlar om att stödja det arbete som pågår med att integrera ett maritimt perspektiv i den kommunala

planeringen. I redovisningen av regeringsuppdraget för uppföljning av den maritima strategin föreslås en uppföljning som belyser hur arbetet med att planera kust- och havsområdet utvecklas i svenska kommuner. Detta är ett steg för att i framtiden hitta rätt i integrationen mellan kommunal och statlig plan. Planeringen tydliggör såväl möjligheter som hinder i fråga om miljö och tillväxt. I dagsläget är det 26 av 82 kommuner som aktivt har planerat sina havs- och kustområden.

4. Har myndighetens verksamhet anpassats utifrån regionala förutsättningar, eller hur anser ni att den kan anpassas utifrån regionala förutsättningar?

HaV är en nationell myndighet med ett brett ansvarsområde gällande arbetet med att genomföra och upprätthålla våra olika uppdrag. Någon generell anpassning av verksamheten i relation till regionala förutsättningar har inte genomförts, men för genomförandet av olika uppdrag krävs att vi har dialog och informationsinhämtning gällande både lokala och regionala förutsättningar.

I åtgärdsarbetet inom Havs- och vattenförvaltning arbetar vi till stor del genom länsstyrelserna. I samråd med HaV planerar och prioriterar de åtgärdsarbetet utifrån nationella mål och prioriteringar med regionala förutsättningar och kunskap som grund. HaV och länsstyrelserna har en löpande dialog om utvecklingen av anslagshanteringen genom förbättrad målstyrning, uppföljning och ökad grad av medfinansiering.

Havs- och vattenmiljöanslaget ska användas för ”insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer”. Genom havs- och vattenmiljöanslaget bidrar HaV med samfinansiering till projekt inom bland annat strukturfonderna som medverkar till att regionala mål och prioriteringar kan uppfyllas. Av totalt 705 miljoner kronor för år 2017 fördelade HaV bland annat 320 miljoner kronor till länsstyrelserna för arbete med vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och lokala vattenvårdsprojekt, LOVA.

I HaV:s arbete med havsplanering är regional utveckling en central fråga. Arbete pågår löpande för förutsättningar för regional utveckling skapas genom förslagen till havsplaner som vägledande planeringsstöd.

Havsplaneringsprocessen är i stor utsträckning en dialog- och samverkansprocess där många regionala aktörer deltar. I dialogen samlas regionala förutsättningar, behov och strategier för framtiden som har relevans för havsplaneringen. De ligger sedan till grund för vidareutveckling av havsplanerna.

Länsstyrelserna har uppdrag att bistå HaV i arbetet med havsplaneringen och bidrar med regionala perspektiv. Samarbete sker bland annat i utvecklandet av

processen kring havsplanering, framtagande och bedömning av relevant underlag och i dialogen med kommunerna.

För att ytterligare anpassa havsplaneringen till regionala förutsättningar behövs ett löpande arbete för att analysera om havsplanering skapar tillräckliga förutsättningar för regional utveckling och om valda fokus är de mest relevanta.

Inom fiskförvaltningen tas i många fall regionala hänsyn för att bidra till regional utveckling. När det exempelvis kommer till ansökningar om nyetablering så kontaktas den länsstyrelse där fiskaren är bosatt eller där fiskarens fartyg har sin hemmahamn. Länsstyrelsen får då möjlighet att yttra sig över den regionala balansen mellan fiskekapacitet och tillgängliga fiskemöjligheter. Även i andra frågor inom fiskförvaltning så sker samråd med länsstyrelserna och i vissa fall också med kommuner.

För att underlätta införandet av EU:s landningsskyldighet införde Havs- och vattenmyndigheten den 1 januari 2017 ett nytt system för att fördela fiskemöjligheter inom demersalt fiske. Systemet bygger på årsvisa individuellt fördelade fiskemöjligheter. För att förbättra lönsamheten för torskfiskare i Östersjön beslutades den 1 januari 2018 att regional tilldelning, som uppgår till 20 % av torskvoten, sker till de fiskelicensinnehavare som endast har särskilt tillstånd för torsk med trål i Östersjön. I det här fallet anpassade myndigheten fördelningsmodellen utifrån hur den regionala situationen för fisket i Östersjön såg ut för tillfället och för att öka möjligheterna för dem att kunna fortsätta bedriva fiske.

Inom systemet med överlåtbara fiskerättigheter inom det svenska pelagiska fisket så finns ett antal styrinstrument i förvaltningen för att gynna utvalda delar av flottan. En del av kvoten avsätts årligen för fartyg som endast fiskar i Östersjön och landar sin fångst i Östersjöhamnar, regional tilldelning. Syftet med den regionala tilldelningen är att bidra till en ökad lönsamhet för dessa fartyg och att motverka en koncentration av fiskerättigheter till västkusten.

5. Vilka förutsättningar krävs för att er myndighet bättre ska kunna anpassa verksamheten utifrån regionala förutsättningar?

Initialt krävs att våra verksamhetsområden synliggörs i de regionala utvecklingsstrategierna. Vidare kan havsplanerna bli bättre regionalt anpassade och bidra till regional utveckling i större utsträckning genom en utvecklad kommunal och regional planering där mål, anspråk och prioriteringar tydliggörs. Särskilt finns det behov av att de framåtblickande prioriteringarna tydliggörs.

Samverkan

6. För myndigheten dialog med regionalt utvecklingsansvariga? I vilka frågor? Alla län eller några?

Myndigheten för dialog med regionalt utvecklingsansvariga i frågor som rör myndighetens verksamhetsområden. Under de senaste åren har frågor bland annat gällande havsplanering, vattenkraft och fiskförvaltning varit aktuella.

För havsplaneringen har främst dialog med regionalt utvecklingsansvariga för kustlänen genomförts. Formen för hur de regionalt utvecklingsansvariga involveras kan variera. Inom havsplaneringen har myndigheten enligt befintliga arbetsformer använt länsstyrelsen som samordnande part, men även SKL har en betydande roll.

Inom arbete med vattenkraft har en vattenkraftsdialog förts där berörda intressenter har samlats med syfte att öka samsynen kring de mål som är fastställda om förnybara energikällor, samt miljömål för vatten och vattenförvaltning. Genom en flerårig dialogprocess så har berörda myndigheter och intressenter kommit varandra närmare.

Inom ramen för olika regeringsuppdrag och fiskefrågor sker samråd ofta med länsstyrelser och Jordbruksverket. Det är främst med de länsstyrelser som har flertalet aktiva yrkesfiskare inom sitt län som dialog sker med.

Inom havs och vattenförvaltningen fördelar myndigheten medel till länsstyrelsen för olika åtgärder som bidrar till bättre miljö. Detta leder i sin tur till attraktiva livsmiljöer. Under 2017 fördelade myndigheten 320 miljoner till länsstyrelsen för arbete med vattenförvaltning, fiskevård, kalkning, LOVA och åtgärdsprogram för hotade arter. Detta bidrar till regional tillväxt genom bättre miljö och sysselsättning.

Då länsstyrelsen inte längre är den regionalt utvecklingsansvariga behöver vi i kommande strategi se över att vi uppfyller lagstiftningen i relation till de regionalt utvecklingsansvariga. Detta innebär troligen att vi behöver se över våra arbetsformer.

7. Beskriv hur myndigheten har bidragit till en utvecklad samverkan och dialog med regionalt utvecklingsansvariga aktörer

HaV har under havsplaneringsprocessen identifierat behovet av att stödja kommunerna i kustzonsplaneringen. Sedan 2016 kan kommuner söka bidrag från länsstyrelserna som finansieras av HaV, så kallat KOMPIS-bidrag. Målet med bidraget är att förstärka kommunens kapacitet att följa, möta upp och lämna synpunkter på förslag till den statliga planeringen samt ge kommunen ett stöd för ökad planering i sitt havsområde liksom att stödja mellankommunala samverkan.

För att stödja och förstärka förberedelser och genomförande av kommunal översiktsplanering i havet, beslutade HaV om ett särskilt bidrag, KOMPIS-bidraget för kommunal planering i havet i statlig samverkan. Bidraget ges till kustlänsstyrelserna för att i sin tur sökas av kustkommunerna i länet. Länsstyrelsen är ansvarig för utlysning och prövning av ansökningar från kommunerna. Totalt 22 miljoner kronor går till projekt under 2016 och 2017. Bidraget finansieras från havs- och vattenmiljöanslaget. Under 2016 beslutade länsstyrelserna om bidrag till 13 projekt med 41 deltagande kommuner. Flertalet projekt pågick även under 2017. Projekten har bidragit till en större kunskap och medvetenhet kring havsplanering i de deltagande kommunerna, liksom skapat beredskap kring det kommande samrådet om havsplanerna. Projekten har även genererat nya planeringsunderlag till nytta både för kommunal och statlig planering.

HaV har bevakat frågor om blå tillväxt och den maritima strategin, och deltagit i Västra Götalands maritima kluster både i ledningsgruppen och som deltagare i området omkring havsförvaltning. Deltagandet bygger på att Västra Götalandsregionen kommit längst i arbetet med att stimulera regional utveckling inom det maritima området. HaV uppmuntrar även andra regioner att genomföra liknande utvecklingsarbete kring det maritima området.

HaV stöttar olika initiativ inom Östersjöstrategin, däribland flaggskeppsprojektet SUBMARINER Network, där årets konferens samlade frågor inom blå näringsutveckling och havsplanering. Myndigheten har aktivt studerat det nationella innovationssystemet för att identifiera hur mer blå innovation kan främjas.

Inom fiskförvaltning har samverkan under två års tid med representanter för berörd fiskenäring gällande utformningen av det demersala fördelningssystem som trädde ikraft den 1 januari 2017. Tre större samrådsmöten hölls även med en bredare intressentgrupp.

I regeringsuppdraget om gränsöverskridande samarbetet med Finland om fiskefrågor i Torne älv ingår att förhandla med Finland om årliga avvikelser från den inom gränsöverskridande samarbetet framförhandlade fiskestadgan. HaV har tillsammans med länsstyrelsen i Norrbotten genomfört möten med referensgruppen för fiskefrågor i Torne älv samt Finsk-Svenska Gränsöverskridande Kommissionen, FSGÄK. Vi har också medverkat på FSGÄK kommunkonferens i Muonio samt arrangerat en öppen informationskväll i Övertorneå tillsammans med FSGÄK, Länsstyrelsen i Norrbottens län, SLU Aqua och Sveriges Veterinärmedicinska Anstalt.

HaV har i samarbete med Jordbruksverket under år 2013 beslutat om en vision och centrala mål för myndighetens arbete med fritidsfisket och fisketurismen. Tillsammans med Jordbruksverket har det bildats en rådgivande grupp för fritidsfiske och fisketurism i vilken ingår ett 15-tal intresse- och

branschorganisationer samt berörda myndigheter som har möten för att diskutera frågor som berör denna grupp.

HaV har fått i uppdrag att ta fram en strategi för hur en ekosystembaserad fiskförvaltning kan utvecklas så att den blir en integrerad del i uppfyllandet av målen i havs- och vattenförvaltningen. Sedan 2016 har arbete skett med strategin genom att bland annat träffa länsfiskekonsulenter och fiskets organisationer för att samråda kring detta.

Inom HaV:s "Färdplan för nationell förvaltning" ingår att bidra till en hållbar förvaltning och därigenom till regional tillväxt genom yrkesfiske, fritidsfiske och fisketurism. I samråd med länsstyrelser och SLU Aqua prioriteras översyner av fiskförvaltningen där HaV genom bidrag från anslag 1:11 dels stödjer länsstyrelsernas insatser för en förbättrad fiskförvaltning och dels beställer datainsamling och kunskapsunderlag från SLU Aqua. Sådana exempel är bidrag till fiskevårdsplan för Vänern, projektet RE-FISH på ostkusten, 8-fjordar i Bohuslän och bidrag till länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten för utveckling av en beståndsbaserad laxförvaltning. Genom samarbetsgrupper på regional nivå har förvaltningen utvecklats inriktat på regional tillväxt för fisketurism, yrkesfiske och fritidsfiske.

8. Beskriv hur myndighetens samverkan med andra nationella myndigheter i förhållande till regionalt utvecklingsansvariga aktörer har utvecklats.

Som nationell myndighet har Havs-och vattenmyndigheten en roll i arbetet med regional tillväxt inom sina verksamhetsområden. I de uppdrag som myndigheten har görs en bred intressentanalys av vilka aktörer som berörs för respektive ärende.

I den statliga havsplaneringen medverkar vi och bidrar direkt till det regionala tillväxtarbetet genom att skapa förutsättningar för regional tillväxt utifrån havet och dess resurser. Målet är att förslagen till havsplaner är väl förankrade genom en bred dialog med deltagande från alla berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter, nationellt och internationellt. Processen har bidragit till att skapa olika sammanhang där myndigheter och regionalt utvecklingsansvariga fått möjlighet att diskutera frågor som berör havsplaneringen.

Under 2017 har dialogarbetet skett dels genom en nära samverkan med berörda nationella och regionala myndigheter i vägledningsarbetet, dels i mer regionala former genom de pilotprojekt om vattenkraft och miljö som pågår. Med anledning av regeringens promemoria Vattenkraft och miljö har ett arbete inletts med Energimyndigheten och Svenska Kraftnät för att utveckla tankar kring en nationell prövningsplans form och innehåll. En dialog har förts med branschen för att diskutera branschens tänkta fond för miljöåtgärder inom vattenkraften och hur denna ska samspela med genomförandet av

lagstiftningen. En viktig del av dialogarbetet är också samverkan med vattenkraftbranschen i Energiforskningsprogram om vattenkraft och miljö (Kraft och Liv i Vatten samt Krafttag ål).

Naturvårdsverket och HaV håller tillsammans med länsstyrelserna på att avsluta arbetet med översyn av områden av riksintresse för friluftsliv. Efter samråd med länsstyrelserna fattade HaV under 2016 beslut om riksintresse för friluftsliv för 88 vattenområden som inte ändrats något inom ramen för det aktuella regeringsuppdraget och under 2017 fattades beslut om ytterligare 142 områden efter fördjupade samråd med länsstyrelserna.

HaV har deltagit i framtagandet av strategin för svenskt yrkesfiske 2020 tillsammans med ett flertal andra aktörer. Den här strategin är en viktig del i myndighetssamverkan på yrkesfiskets område mellan Jordbruksverket och HaV och syftar till att förstärka samverkan även med andra myndigheter. En gemensam rådgivande grupp med näringsrepresentanter, berörda organisationer och myndigheter har bildats. På så sätt finns nu en gemensam samarbetsplattform för att diskutera frågor om inriktningen för framtidens yrkesfiske.

9. Har myndigheten samverkat med regionalt utvecklingsansvariga aktörer och/eller med andra myndigheter när det gäller EU-program? T.ex. har ni deltagit i projekt i samverkan med RUA eller andra myndigheter?

Myndigheten har arbetat med många projekt tillsammans med andra myndigheter i olika EU-projekt, EU-program och liknande. Nedan beskrivs några som bidrar till regional utveckling och där regionalt utvecklingsansvariga är involverade.

HaV deltar inom den svenska myndighetssamverkan för Copernicus. Copernicus är ett långsiktigt EU-program för miljö- och klimatövervakning och tillhandahåller stora mängder av öppna data för forskning, utveckling och miljöövervakning samt kunskapsstöd till miljöförvaltningen. I myndighetssamverkan ingår sexton nationella myndigheter. HaV medfinansierar nätverkets samordningsfunktion som sedan 2017 sköts av Rymdstyrelsen. Tillsammans med SMHI företräder HaV Sverige i EU:s arbetsgrupp Copernicus användarforum.

HaV samordnar och rapporterar arbetet med genomförande av EU:s ramdirektiv för hav och vatten. Där samverkar vi med en rad olika myndigheter och andra berörda intressenter. Formerna för samverkan varierar. Vi har en formaliserad samverkan med SGU, SMHI, Länsstyrelserna och Vattenmyndigheterna. Vi utvecklar även samverkan med övriga berörda myndigheter. Vi bereder frågor inför Miljömålsrådet. Vi ansvarar för och medverkar i det EU-gemensamma arbetet kring genomförande av vatten- och havsmiljödirektivet (Common Implementation Strategy). Genom att arbeta

strategiskt inom de regionala och globala konventionerna, liksom med EU:s Östersjöstrategi, söker vi samordning mellan konventionerna. På liknande sätt mellan konventionerna och EU-arbetet och det nationella arbetet. HaV bedriver ett omfattande vägledningsarbete till stöd för genomförande av havs- och vattenförvaltningen och arbetet med områdesskydd.

Under 2016 har HaV utvecklat arbetet med att stimulera EU-finansierade projekt som förbättrar havs- och vattenmiljön. Inom LIFE-programmet medfinansierar vi sedan tidigare sex projekt och har under året även tagit beslut om medfinansiering av fyra nya. Vi har även utvecklat vårt arbete med att stimulera till deltagande i övriga EU-program och har under året tagit beslut om medfinansiering för ett 20-tal projekt inom Interreg-programmen.

Sverige har en aktiv roll genom att leda och delta i de EU-finansierade projekten Baltic SCOPE under 2015-2017, Pan Baltic SCOPE 2018-2019, Baltic LINES 2016-2019 och NorthSEE 2016-2019. I projekten arbetar grannländerna gemensamt med att koordinera planeringsfrågor som rör olika sektorer och med att samordna data och underlag. I Baltic SCOPE till exempel, behandlades energi, fiske, natur och sjöfart. De deltagande ländernas ansvariga planeringsmyndigheter deltog i projektet och sektorsmyndigheterna bjöds in att delta i diskussionerna. Baserat på behov och det gemensamma arbetet i projektet utarbetades rekommendationer för hantering av gränsöverskridande frågor. I Pan Baltic SCOPE fortsätter samverkan över gränserna som stöd för de nationella havsplaneringsprocesserna. Här ingår bland annat samarbete om grön infrastruktur, samlad (kumulativ) påverkan, ekonomisk och social konsekvensanalys av havsplaner samt samordning av landplanering och havsplanering.

Samarbete sker även inom ramen för de regionala havsmiljökonventionerna Helsingforskonventionen (Helcom) för Östersjön (inkl. Bottniska viken) och Kattegatt och Osparkonventionen för Nordostatlanten där bland annat Nordsjön, Skagerrak och delar av Kattegatt ingår. Det finns också ett särskilt forum för samarbete mellan de ministrar som har ansvar för fysisk planering i Östersjöregionen, nämligen Vision and Strategies around the Baltic Sea (Vasab). Vasab och Helcom har bildat en arbetsgrupp för fysisk planering av havet som bland annat har utvecklat riktlinjer för konsultationer och hur ekosystemansatsen kan tillämpas i havsplaneringen.

10. Har myndigheten några planerade insatser för att stärka myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet, samverkan med regionalt utvecklingsansvariga aktörer eller andra nationella myndigheter kring det regionala tillväxtarbetet?

HaV har som mål att revidera och uppdatera den långsiktiga strategin för regional tillväxt för att göra den mer central för verksamheten. Genom att

uppdatera strategin ämnar vi att stärka engagemanget och ytterligare bidra till det regionala tillväxtarbetet.

Under år 2017 visade kustkommuner ett ökat engagemang i fiskefrågor vilket tog sig uttryck i ett uppprop "Upprop för ett lokakalt hållbart fiske!" HaV har konstaterat att det finns behov av ett ökat samråd med lokalsamhällen om fiskförvaltningsfrågor. Formerna för detta ska fastställas år 2018.

11. På vilket sätt anser ni att Tillväxtverket kan stödja er myndighet i arbetet med insatser för det regionala tillväxtarbetet?

Organisera ett nätverksmöte för regionerna som lyfter vattnets möjligheter generellt. Detta för att se hur HaV och regionerna kan ta stöd av varandra i tillväxtfrågor.

Något organiserat samverkansmöte mellan myndigheter inom närliggande sakområde med lämpligt intervall, som typ nätverk Östersjöstrategin, kan tillföra arbetet synergier och effektivitetsvinster.

12. Har ni andra medskick som ni vill föra fram gällande er medverkan i det regionala tillväxtarbetet t.ex. lärdomar, idéer, reflektioner och rekommendationer som inte har fångats upp i tidigare svar?

Myndigheten har en väletablerad kontakt med länsstyrelsen gällande regionala frågor och ser det som en fortsatt effektiv kontaktväg för att fånga de frågor som är av relevans för våra verksamhetsområden som är nära kopplad till natur- och kulturförvaltning. Detta även när de regionalt utvecklingsansvariga får en större roll i vårt arbete.

Uppföljning: Långsiktig Strategi

13. Hur är strategin förankrad i myndigheten? På vilken nivå är strategin antagen?

Strategin är antagen på avdelningschefsnivå. Förankrad i verksamhet och omnämnd i myndighetens verksamhetsstrategi.

14. Vilken status har strategin som styrdokument inom myndigheten?

Vid sammanställning av liggande redovisning har strategin inte nödvändigtvis använts som ledande styrdokument i arbetet, men då strategin håller sig nära verksamheten har även den följts.

I HaV:s verksamhetsplan för 2018 lyfts att utöver genomförandet av detta regeringsuppdrag så ska myndigheten se över hur verksamheten bäst bidrar till

det regionala tillväxtarbetet. Detta genom att uppdatera strategin enligt fråga 15.

HaV har ett intresse av att bidra till det regionala tillväxtarbetet då hållbarhet och utveckling speglas i HaV:s vision Levande hav, sjöar och vattendrag till glädje och nytta för alla. Hållbar utveckling innebär att vi balanserar och utvecklar olika samhällsintressen, samtidigt som vi skyddar och bevarar grundläggande ekosystemfunktioner.

Vägen mot hållbarhet kan vara att arbeta mot en cirkulär och biobaserad ekonomi. Det kan innebära att ställa om till ett förnyelsebart energisystem, genom att – på ett balanserat sätt – utnyttja vattenkraften som reglerkraft. Det kan också innebära att förverkliga den svenska maritima strategin och livsmedelsstrategin. Vilket kan utveckla en hållbar blå och grön tillväxt med konkurrenskraftiga och innovativa näringar. Liksom att utveckla EU:s Europa 2020-strategi om en hållbar tillväxt för alla.

15. Hur relevant anser ni att er strategi är? Har er strategi reviderats sedan den togs fram? Behöver den revideras/utvecklas och i så fall på vilket område?

Det mesta från strategin 2015 är fortfarande relevant. Fortsatt arbete med de identifierade områdena i strategin fortgår i enlighet med HaV:s verksamhetsstrategi.

Vi avser att revidera myndighetens strategi för de regionala tillväxtfrågorna. Ytterligare anpassa den till gällande lagstiftning och ta ett bredare grepp i lagstiftningens 4§ om att integrera ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i våra insatser. Vi har flera aktuella frågor och kommande lagstiftning om bland annat vattenmiljö och vattenkraft betonar vikten av ett integrerat synsätt såsom även för utvecklingen av en levande kust och skärgård där fisket spelar en viktig roll för regionerna. Den uppdaterade strategin ska även ta höjd för digitaliseringens möjligheter till ett effektivt och innovativt samhällsbyggande.

Revideringen ger oss även möjlighet att tydliggöra vår roll i det regionala tillväxtarbetet relaterat till våra olika verksamhetsområden och stödssystem samt inom blå tillväxt. Den nationella maritima strategin uppmuntrar till hållbar utveckling av de maritima näringarna, här finns utvecklingsbehov gällande definition av blå tillväxt och relationen till det regionala tillväxtarbetet. Vi har påbörjat en dialog med Tillväxtverket om att gemensamt initiera ett arbete att definiera blå tillväxt och innovation i relation till näringslivsutveckling och regional tillväxt.

Då länsstyrelsen inte längre är den regionalt utvecklingsansvariga behöver vi i kommande strategi även se över att vi uppfyller lagstiftningen i relation till de

regionalt utvecklingsansvariga. Detta innebär troligen att vi behöver se över våra arbetsformer samt säkerställa att rätt frågor hanteras med rätt aktör.

16. Vilka konkreta insatser kopplat till er långsiktiga strategi för det regionala tillväxtarbetet för perioden 2015-2020 har myndigheten genomfört?

I strategin för HaV:s arbete med regional tillväxt nämns 12 strategiska punkter genom vilka myndigheten ska främja regional tillväxt. Genom översikten av insatserna under kapitel 2 och 3 i denna rapport kan vi se att HaV har genomfört insatser knutna till de 12 strategiska punkterna som nämndes i den långsiktiga strategin.

- Främja det regionala tillväxtarbetets förutsättningar
- Genomföra miljöpolitiken i utvecklad samverkan och kontinuerlig dialog med nyckelaktörer
- Erbjudare arenor för erfarenhetsutbyten kring miljö och tillväxt
- Ge förslag och driva fram samverkanslösningar utifrån ett miljöperspektiv som leder till hållbar tillväxt
- Bidra med metodutveckling och ta fram kunskap om miljön som stöd för hållbar tillväxt och kommunicera ekosystemtjänster och dess värden och bidrag till hållbar tillväxt
- Vara pådrivande i arbetet med hållbar blå tillväxt
- Stödja miljöteknikutveckling, miljöinnovation och delta i strategiska utvecklingsprojekt
- Bidra med samfinansiering till projekt som bidrar till hållbar tillväxt
- Kommunicera genomförda insatser/projekt och visa på exempel där miljöarbetet kan bidra till hållbar tillväxt, förenkla för företagare genom bland annat regelförenkling och utveckling av digitala tjänster
- Genomföra såväl miljö- som samhällsekonomiska konsekvensanalyser för bred belysning av konsekvenser av förslag myndigheten har att ta ställning till
- Delta i gränsöverskridande samarbeten till stöd för svensk regional tillväxt och ta till vara Östersjöstrategins möjligheter
- Skapa förutsättningar för hållbar regional tillväxt genom en god havsplanering

Liggande redovisning presenterar olika insatser som har genomförts inom det regionala tillväxtområdet, nedanstående avsnitt presenterar mer detaljerade insatser, så som exempel.

HaV har främjat det regionala tillväxtarbetets förutsättningar genom fysisk planering av havet. Genom havsplaner skapas rumsliga förutsättningar för att uppfylla samhällsmål relevanta för regional- och lokal tillväxt. Havsplaner är till för att visa hur havet ska användas hållbart, nu och i framtiden. Både den statliga havsplanen och kommunens översiktsplan ska integrera näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål, men havsplanen och

kommunernas översiktsplan har olika detaljeringsgrad och skala. Havsplanens strategiska nivå och grova avgränsningar för olika intressen kan preciseras mer detaljerat i den kommunala översiktsplanen.

Genom arbetet med framtagandet av en uppföljning av den nationella maritima strategin har HaV verkat för en hållbar blå tillväxt. I arbetet med den maritima strategin har de tre hållbarhetsperspektiven beaktats och bidragit till att blå tillväxt också ska vara hållbar.

Genom anslag 1:11 finansieras ett stort antal projekt som bidrar till hållbar tillväxt. Sedan 2014 har HaV gjort en årlig satsning på länsstyrelsernas särskilda åtgärdsprojekt (SÅP) för att stimulera regionalt åtgärdsarbete. Exempel på satsningar som gjorts är arbete med att stärka åtgärdsarbetet för kust, vikar och skär, arbete med marint områdesskydd och restaureringsåtgärder. Vidare finansierar anslag 1:11 lokala vattenvårdsprojekt som utförs av aktörer på lokal nivå. Satsningarna på SÅP och LOVA gynnar åtgärdsarbetet på lokal och regional nivå, vilka bidrar till en hållbar tillväxt.

Utöver LOVA och SÅP har länsstyrelserna bland annat genomfört arbete inom vattenförvaltning, fiskevård, åtgärdsprogram för hotade arter och kalkning. Exempelvis har länsstyrelserna genomfört åtgärder som lett till förbättrade fiskbestånd, vilket i sin tur kan bidra till en ökad fritidsfisketurism och annan fritids- och sportfiskerelaterad verksamhet. Områden som fiskbestånden generellt gynnas av inom anslaget är kalkning, fiskevård och fisketillsyn, samt restaurering och naturvård av vattendrag, strandnära miljöer och åtgärder för minskad övergödning.

Det är troligt att åtgärderna som finansieras av 1:11-anslaget i någon mån även gynnar turismen i sin helhet, inte bara fritidsfiskerelaterad turism. Detta kan i sin tur bidra till destinationsutveckling där verksamheter inom besöksnäringen kan växa och leda till ökad sysselsättning. Länsstyrelserna anger att det blir ett sådant resultat av åtgärder inom 1:11-anslaget då stränder och vattenmiljöer även blir mer attraktiva för friluftsliv som inte är kopplat till fritidsfiske. Det är dock väldigt svårt att uppskatta sådana effekter, då vattenmiljöns kvalitet bara är en av flera faktorer som påverkar turismutvecklingen.

Länsstyrelsen i Norrbotten har på uppdrag av HaV testat en metod för att uppskatta regionala effekter på sysselsättning av de åtgärder som genomförts i Bottenvikens avrinningsområde med stöd av havs- och vattenmiljöanslaget. Länsstyrelsen i Norrbotten avgränsade projektet till att fokusera på sysselsättningseffekter och påverkan på företagens omsättning av stärkta fiskbestånd i Torne- Kalix- och Byskeälvens avrinningsområden. Dessa vattendrag är förhållandevis opåverkade av vattenkraft och har en lång tradition av handredskapsfiske efter framförallt lax och havsöring. Älvarna har också i relativt stor utsträckning varit föremål för fiskevårdande åtgärder som restaurering, regelförändringar och tillsyn de senaste åren. I studien analyseras

enbart de direkta sysselsättningseffekterna. De indirekta och inducerade effekterna av en ökning av fritidsrelaterade verksamheter inkluderas inte.

I studien kombineras registerdata över företagens omsättning och antal sysselsatta, med en enkät som ger information om hur mycket av företagens omsättning som företagen bedömer var fritidsfiskerelaterad 2011 respektive 2015. Andelen sysselsatta som arbetar med fiskerelaterad verksamhet antas motsvara andelen omsättning i fritidsfiskerelaterad verksamhet. Om andelen fritidsfiskerelaterad omsättning i företaget uppskattas till 20 procent, så antas alltså andelen anställda i företaget som arbetar med fritidsfiskerelaterad verksamhet vara 20 procent.

Den fiskerelaterade omsättningen uppskattas ha ökat med ca 38 miljoner kr mellan 2011 och 2015, från 51 miljoner kr till 89 miljoner kr, en ökning med 75 procent. Antalet anställda som arbetade med fritidsfiskerelaterad verksamhet uppskattas ha ökat från 54 till 83 personer, dvs en ökning med 29 anställda, eller 55 procent. Satt i relation till ökningen av handredskapsfångsterna i älvarna bedöms ett fritidsfiskebaserat arbetstillfälle tillkommit per 2500 kg fångad lax.³

I studien har länsstyrelsen inte kunnat avskilja effekten av de fiskeregleringar som genomförts i Östersjön. Förbudet att fiska lax med drivgarn i Östersjön, samt allokering av yrkesfisket till de älvmynningar där det främst vandrar upp odlad lax bedöms ha haft en positiv påverkan på utvecklingen av laxbestånden. Det har även genomförts regleringar som kan antas ha stärkt havsöringsbestånden. Resultaten visar den uppskattade effekten av både havs- och vattenmiljöanslaget, fiskeregleringar men även andra faktorer som tex ev. utbyggnad av transportinfrastruktur som förbättrar tillgängligheten till platsen och marknadsföring.

Inom fiskeförvaltning för regionala frågor finns möjligheten att överlåta fiskemöjligheter, detta kan leda till så kallad koncentration, genom att en fiskelicensinnehavare köper upp stora andelar av de nationella fiskemöjligheterna i annat syfte än att täcka sina fångster. Ett sådant förfarande kan skapa regional obalans. HaV har därför begränsningar för hur mycket fiskemöjligheter en licensinnehavare kan inneha. Om fiskemöjligheterna centreras till några få fartyg kan regionala arbetstillfällen och lokal infrastruktur minska.

För att skydda och bevara det småskaliga räkfisket har begränsningar införts så att mindre fartyg inte kan överlåta fiskemöjligheter till större. Detta gjordes i syfte att skydda och bevara det småskaliga räkfisket.

Inom ramen för fördelningssystemet av demersala fiskemöjligheter, som infördes den 1 januari 2017, har särskild hänsyn tagits till det småskaliga

³ Länsstyrelsen i Norrbottens län (2017) Marknadsnytta av fiskeåtgärder i Bottenvikens vattendistrikt -Pilotstudie

kustnära fisket som generellt har regional betydelse. Tilldelningen av fiskemöjligheter till detta fiske har varit mer än vad de tidigare fiskat.

Nya kriterier för nyetablering av särskilda fisketillstånd har tagits fram och ett av kriterierna som det numera ska tas särskild hänsyn till är "Fiskets bidrag till lokal ekonomi och en balanserad fördelning av fisketillstånden längs Sveriges kust".

17. Följer genomförandet strategin?

Genomförandet följer de punkter som listats i strategin som viktiga i HaV:s arbete med regional tillväxt och utveckling.

18. Har resultaten blivit de förväntade? Om inte, varför?

Ja, utifrån att strategin följer våra verksamhetsområden. Utifrån de regionalt tillväxtpolitiska målen kan vi tyvärr inte göra någon bedömning i nuläget, då våra verksamhetsområden inte nämns till någon större utsträckning i de regionala utvecklingsstrategierna.

19. Har ni identifierat några särskilda framgångsfaktorer eller några utvecklingsbehov?

Nuvarande arbetsformer där länsstyrelsen har en samordnande roll för myndighetens arbete ute i regionerna, har fungerat som en tillräckligt bra kontakt för att få in det behov som finns ute i landet.

I relation till den uppdaterade lagstiftningen och förändringen i landet behöver arbetsformer och kontakter med regionala, kommunala respektive länsstyrelseaktörer ses över så att rätt information når rätt part.

20. Rangordna de tre viktigaste samarbetsaktörerna för genomförandet av er strategi. Motivera gärna kort er rangordning.

De tre viktigaste samarbetsaktörerna för HaV är

- Länsstyrelsen – gällande åtgärdsarbete
- Jordbruksverket – gällande fiskeregleringar
- Boverket – gällande kust, kommun och region-nära planering

Länsstyrelsen har en viktig roll i genomförandet av arbete som rör vattenförvaltning, fiskevård, lokala åtgärdsprojekt, åtgärdsprogram för hotade arter och kalkning. HaV finansierar länsstyrelsen och som kanaliserar en del av resurserna vidare till lokala aktörer, så som kommuner och ideella organisationer. Detta för att tillgodose åtgärdsbehoven samt bland annat främja sysselsättning, turism och friluftsliv på regional och lokal nivå.

Vidare är Sveriges Lantbruksuniversitet en viktig samarbetspartner för genomförandet av strategin då de bidrar exempelvis med kunskapsunderlag för åtgärdsarbetet. Dessa utgör i sin tur viktiga underlag för arbetet med att främja regional tillväxt inom HaV:s förvaltningsområden.

21. Vilka insatser i strategierna finns kvar att genomföra fram till 2020 och när planeras dessa att genomföras?

Den nuvarande strategin inte har pekat ut några direkta insatser, utan mer listat strategiska områden och processer som är viktiga för HaV:s arbete med regional tillväxt. Till exempel pågår havsplaneringsprocessen som nu är under samråd. 2019 ska de tre havsplanerna levereras. Även den inledande bedömningen inom havsmiljöförvaltningen är under samråd.

22. Har ni andra medskick som ni vill göra angående uppdraget eller genomförandet av er strategi?

Det vore önskvärt att länsstyrelsernas roll som lokal/regional kontakt/förmedlare klargjordes även i detta perspektiv. Särskilt för myndigheter som HaV som inte har någon regional organisation förutom på fisketillsynsområdet.